

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ascensus Moysis in montem Seu De Oratione Tractatus Tribus Stationibus ac vijs Purgatiua Illuminatiua Vnitiua distinctus

Crombecius, Johannes

Avdomari, 1618

Textvs Sextvs. Tabulas lapideas.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38133

loquitur, incredibilem animo capit voluptatem; non hauriet, qui cum Deo, Sapientiâ eternâ fermocinatur, psallit, & laudes divinas personat? Qui muscum tractat, odorem induit: qui Deum complectitur, atque intima conversatione ei coniungitur: nō induet eundem odorem, & voluptatem, qua beatos summa delectatione perfundit? Deniq; qui à rege libelli subscriptionem, quam optabat accepit, nonne magnam gaudij ansâ nactus est? In oratione subscribit Dominus petitioni nostrâ, & liberalius semper aliquid concedit, quàm aut petere aut desiderare possumus. Quare peripicuum est veram illâ esse promissionem Moyfi factam. *Dabo tibi.* Videndum modò: quid Deus daturus sit.

TEXTVS SEXTVS,

Tabulas lapideas.

Quæ & quales hæ tabulæ fuerint.

Promittit Dominus Moyfi, si ad montem 18
ascendat, tabulas non chartaceas, aut
libellum continentem præcepta, instructi-
ones aut imagines aliquas: sed lapideas ta- *Tabula*
bular; nec etiam tabulas ex lapidibus hu- *duplices*
Lej
mana arte, eodem in monte aut rupe quadâ
desumptas

14

desumptas

desumptas. Sed vel Dei omnipotentia creatas, vel Angelorum ministerio excisas, easque affabre & eleganter, vt decet tantum artificem, perpolitas; vt in ijs sculpi possent ea, quæ populo proponi Dominus mandabat. Et re ipsa constat sculpta in eis esse digito Dei, id est operatione divina, legem & mandata sed ne radi, delerique scriptum facile possent, lapideas esse voluit. Has post idololatriam populi, Moyses indignabundus abiecit, fregitque in partes: iussusque est novas e rupe excidere, in quibus rursus Dominus Deus insculpsit decem præcepta, quæ populo mandari voluit. hæc de sensu literali.

2.
Exodi 32
19,
Exodi
34.1.

SECTIO SECVNDA.

19. Exponuntur alij fructus orationis, & quidem in
fructus
conscien-
tia mū-
dities. 1. *Inter alios & quidem præcipuos orationis fructus, hic postremus minimè numerandus est, nempe conscientia eaque sana, constans, & egregijs lucis divinæ radijs scientiaque cælitus missa illustris. At de hac figillatim dicendum.*

Consci-
entia ta-
bula du-
plici rati-
one con-
sideranda

1. Tabule itaque istæ conscientia est, quæ duplici ratione considerari potest; vel vt solis nature limitibus circumscribitur; vel vt ornamentis
- 2.

namentis gratiæ cælestis nobilitatur. Tabula
 est perelegans, quocumque demum modo
 operantem artificem consideres : si tamen
 iniectam hominis malitiâ foeditatem exci-
 pias. Nam opus præstantissimum, & ma-
 ximè honorificum Deo fuit, tabulâ hanc ad
 imaginē, & similitudinem suam condidisse,
 in eaque faciem expressisse : aded vt sicut sū-
 mus ille artifex vivit, reminiscitur, intelligit,
 cognoscit, ratiocinatur, amat : Ita & homo
 natura duce hac via se exerceat, discernatq;
 inter bonum & malū : & haud secus quàm
 summus legislator, lumine quodam divino,
 quid rectum, quid pravum, quid fugiendum,
 quid amplectendū, cognoscat & dijudicet. Id
 est quod Rex David indicat cū ait : *signatū* *psal. 41*
est super nos lumen vultus tui Domine ; dedisti la-
titiam in corde meo. signatum insculptumque.
 At vbi ? in tabulis cordis. Cor ergo tabulas
 habet. Et illa est conscientia, quæ duplici *Conscie-*
 constat munere : cognitione, & libertate ; *tia dno*
 scientia & veritate ; lumine seu dictamine *munera,*
 rationis, & propensione libera ad sequendū
 quod iustum, rectumque ratio iudicat, & ma-
 lum reprobandum. Hæc est tabula quam
 Deus cōdidit ac creavit ; non parētes nostri,
 qui nobis corpus dūtaxat, vitamque con-
 tulerunt, tabulam sanè egregiè perpolitam,
 & Dei effigie impressa exornatam. Salomon *sup. 8. 19*
 dicit se mentem, animamque sortitum esse
 I s bonam

NVI
416

bonam. Tabula hæc est. Sed vt in numismate duo considerari possunt; ex vna parte est imago: in altera superscriptio; subinde in vtraque parte & imago est, & in circulo marginali simul superscriptio: idem in hac vsuvenit, nam & imaginem æterni parentis, & legem dictamenque adscriptum reperis, quod Regius psalter lumen vultus Dei nuncupat. Vultus imaginem exprimit, lumen verò rationem graphice designat. Quàm pulchra facta est ò anima mortalium! Ò magne artifex quàm sapiens es, & in sapientia cuncta creas ac disponis!

Gen. 1. 2. Verùm aliud addidit, non enim tantùm has tabulas fecit ad imaginem suam, *sed etiã ad imaginem & similitudinem suam*, Verùm vnde similitudo hæc petenda? Nempe ab eo, ad cuius similitudinem creata factaque omnia.

Exod. 25. 40. Exemplar, illud est quod nobis in monte monstratum est, vt nempe sicut ille filius summi patris; ita & nos in filios adoptemur: & sicut similis, idemque cum patre est per naturam: ita & nos similes ei sumus, vnumque per gratiam. Nos omnes de eius plenitudine accepimus, gratiam pro gratia. Lex per Moysen data est, gratia & veritas per Iesum Christum facta est. Sane tabula nostra, etsi imaginem Dei habeat, naturaliter similis est legi Moyfi, quæ nihil ad perfectum adducebat: & in eius pulchritudine non pauca desiderabantur; fuit tamẽ hæc

Iudas

Iudeis magna gratia beneficiumque. Huic legi gratiam aliam Dominus suffecit longè nobilorem; nempe, ut nos similes Filio redderet. Ut si quis imaginem artificiosissime sculptam possideat, rem quidem se præclarã nactum esse latari meritò potest: sed si aureis lineis, egregijsque coloribus illustretur, magna ad eius pulchritudinem dignitatemque fiet accessio. Regia forma est animæ rationalis, quæ regis patrisque cælestis naturalem formam repræsentat. Ut si aureæ caritatis radij, si virtutum supernaturalium colores eximij accesserint, quàm formosa, quàm decora erit carissima amica sponsaque in Christi delicijs.

3. Hanc pulchritudinem, hoc decus, ac formam plane divinam sceleribus tuis, peccatorum tuorum sordibus polluisti, atque inquinasti ingratisime homuncio. Quomodo splendorem pristinum, dignitatemque labefactatam, ei restitues? Hęc vna ratio, viaque vnica, si eam aqua peropportuna ablueris. Dicit David pius Rex *Amplius lava me ab iniquitate mea & à peccato meo munda me*, Hoc petit à Deo: A Deo inquam, qui dilexit nos & lavit nos à peccatis nostris in sanguine suo. *Ista prima est ablutio: sed & à nobis elui debent peccata nostra: & sine nobis non lavantur.* Oratio lacrymas ciet, compunctionis est mater. Tabulam illam foedis infectam maculis

Cant. 7.
6.

Psal. 50.
4.

Apoc. 1.
5.

NVI
416

Matth. 26.75. culis abstergit. Et egressus Petrus flevit amarè
suisq; lacrymis restituit pristinum splendore
conscientiæ suæ, & à Christo amari meruit,
Ios. 21. pastorisq; vniversalis prerogativa honorari.
17. Oratio igitur tabulas fœdatas reparat, & in-
ductas à nobis maculas detergit.

20. 4. Damna quædam alia hæc tabula accepit,
Consci- quæ sensim restitui debent: qualia sunt igno-
entia recti- rantia, error, infirmitas, propensio ad ma-
tudo. lum, incōstantia, & alij infiniti animæ morbi,
qui non tolluntur nisi summo labore, lapsu-
que temporis. Ex his prodeunt conscientia
errantes, dubiæ, scrupulosæ, timidiore: quæ
miras in animum turbas invehunt. Tabula
sanè nondum dolatæ, politæ, levigatæ, indi-
gent periti artificis manu. At magnus artifex
Deus: congregere cum eo, vulnera tua ei

Psal. 50. ostende; medicus est sanabit te. Dicei: Cor
12 mundum crea in me Deus, & spiritum rectum in-
Matth. nova in visceribus meis, Vocat omnes, qui la-
21.29. borant. Ego, inquit, reficiam vos. Tabula ergo
hæc, vt integra sit, has qualitates habere de-
bet, quibus Iobus à Deo commendatur.

Iob. 1. 1. Quod vir esset simplex, rectus timens Deum, & re-
Consci- cedens à malo, & permanēs in innocentia sua. Viri-
entia bonæ appellacione, constantia exprimitur: vt cō-
ditiones scientia non dubia, non scrupulosa, sed certa

1. incōcussa maneat: sit simplex, non ingredi-
ens vias duas, in vtramq; partem claudicans;

Ios. 1. aliud in corde: aliud foveat in ore: vir enim
duplex

duplex animo incōstans est in omnibus vijs
 suis. Recta quoque sit, non erratica & defi-
 ciens à rectitudine rationis: tenebras fugiat,
 quas amor sui, & perturbationum estus in-
 vehunt. Deum timeat, quod alterum pon-
 dus est rectitudini respondens. virtutibus
 enim simillima sunt quædam vitia. Et quic-
 quid egerimus extrema semper fugienda;
 quærendum tenendumque medium. Prima
 conditio fortitudinem indicat. Secunda
 simplicitas illam temperat, & æqua lance
 appendit. Tertia est rectitudo quæ ne decli-
 net ad dexteram vel sinistram, timore Dei
 componitur. Quarta, ab omni malo consci-
 entia bona debet abhorreere; immò & mi-
 nima quæque detestari; quòd animam ma-
 culent; quòd summo parenti displiceant;
 quòd rectæ rationi adversentur, quòd no-
 vorum de cælis beneficiorum influxum im-
 pediant. Quinta est innocentia. fieri enim
 potest vt malis immersi emergamus tandem
 Dei beneficio, & ab eis prorsus liberemur.
 Longè tamen maius est stolam primam re-
 tinuisse, & in innocentia permansisse. Has
 præclaras condiciones nō aliter melius, quā
 orationis præsidio assequemur, quæ lumen
 viresque sufficit, quibus hæc & cognosca-
 mus, & complectamur.

SECTIO

1.
2.
3.
4.
5.

VVI
416

Tabulas lapideas.

Alij quinque fructus orationis.

1. **V**oluit Dominus lapideas esse tabulas, in quibus legem descripsit, ne facie scriptura raderetur, aut ipsa subiecta scripturę materia corrumpereetur, quę tam pretiosum thesauru contineret. Tabula hęc ut diximus est conscientia nostra, quę longioris durationis est quàm lapideę tabulę. Nā & ipsę fractę fuerunt; novęq; excindendę, ac priorum loco reponendę fuerunt. Anima verò, quę est legis æternę tabula; omnino est incorruptibilis, atque immortalis. Accedit & legem immobiliter eidem infixam adherescere: & quantumcumque densis tenebris peccatorum ac perturbationum obvolvatur: lex tamē illa, divinitus naturę indita, evelli, extingui, funditusque deleri non potest. Denique constantiam à nobis Deus requirit ut non tantum animę essentia æterna, & immobilis sit: nec tantum lex ipsa indelebilis, sed & voluntas hominis cōstans, inconcussa, invicta, immobilis remaneat. Vitę suę constanti modis non parcat, non divitijs, non omnibusque quę mundus proponere, continere, largiriq; valeat. Ita sponsa in canticis. *Fortis ut mors pia laus dilectio: dura sicut infernus amulatio: lampada*

1.
fructus
Constantia in
vo
catione
& propo
sio.

Cant. 8.

6.7.

fortitudi

nis

constan-

tia

et lampades ignis atque flammarum. Aqua multa
 non potuerunt extinguere caritatem, nec flumina
 obruent illam. Fortissima sunt mors, infernus, ^{mortis}
 ignis & aquæ, fortiores morte tabulas has esse ^{fortitudo}
 oportet, et si mors millies immineat. For- ^{ac vis}
 tior animus contra scelerum pestes, vitiorûq;
 monstra omnia, non cedat, pergat, & ad-
 versa cuncta prosternat, vitamque exemplo
 sanctorum lubens prostituat.

2. Infatiabilis est infernus & nunquam di- ^{Infernus}
 cit satis est. Zelus quoque animi, in quo lex
 divina conscripta est, incredibili ardore
 succendatur, ut Dei gloriam promoveat. Et
 nunquam, non dicam satisfacisse, sed nec
 incepisse apud se reputet: dura patiat, mol-
 lia respuat, aspera pervadat, ut dicere possit,
Dura sicut infernus amulatio. Quid? longe plu-
 ra scelera patrantur, quam virtutum actus.
 Plures dæmoni morem gerunt, eum vene-
 rantur, obsequia deferunt, quam vero eter-
 noque Numini: plures carnis blandimēta
 sectantur, quam Christi Iesu vestigia: plu-
 res eius mortificationem in corpore ferre
 recusant. Omnes portis latè patentibus ruūt
 præcipites in mortem. Et ego non emula-
 bor impium saltem eorum zelum atq; insa-
 niam, ut virtutes amplectar? Deo me pro-
 fus dedicem? *mortificationem Iesu Christi in*
corpore meo circumferam? totus ruam in am-
 plexus Domini mei, & *cælum vi rapiam?*

3. Integ

VVI
416

Ignis. 3. Inter elemēta, ignis maximam habet vim ad agendum, omnia consumit & in se redigit. Dilectio fortior igne est, parata etiam proprio sanguine illi extingui. Et sanè ignis extingui potest; Caritas extingui deficereque nunquam potest. Caritas enim nunquam excidit. Vnde Beatus Paulus, *Quis nos separabit à caritate Christi? tribulatio, angustia, fames, nuditas? Certus sum quòd neque mors, neque vita, neque Angeli, neque principatus, neque virtutes, neque creatura alia poterit nos separare à caritate Dei.*

Aqua. 4. Aqua denique elementum insanum, invincibile, inexpugnabile est. Et tamen non flumen vnum, non maria vniversa, aquae denique multa non potuerunt extingui caritatem, nec flumina obruent illam. Hic ergò fructus est orationis, vt hominem constantiâ induat, qua stet & non facile à proposito benè vivendi studio resiliat.

5. Accedit multos esse, qui dono vocationis stabilē cū Deo amicitia voveāt: redeunt tamē animi quadam malitia postmodum ad ingenium, quod arguit Sapiens, sicut canis, ait, *revertitur ad vomitum suum: sic imprudens, qui ignorat stultitiam suam.* quos lamentatur Ieremias, *Quam vilis facta es nimis iterans vias tuas!* Beatus verò Petrus paterno affectu queritur, nonnullos retrò respicere, eosdēque peiores post sanctificationem evadere. Si enim, inquit, *re-*

20.

20.

20.

20.

20.

20.

20.

20.

20.

20.

20.

20.

20.

20.

20.

20.

20.

20.

20.

20.

fugientes coinquinationem mundi, in cogitatione Domini nostri & Salvatoris Iesu Christi, his rursus implicati superantur; facta sunt eis posteriora peiora prioribus: melius enim erat illis, non cognoscere viam iustitiae, quam post agnitam retrorsum converteri ab eo, quod illis est traditum, sancto mandato. Contingit enim eis illud proverbij, canis reversus ad vomitum, & sus lota in volutabro luti. Miserrima hominum dementia, qui cum Deo ludere videntur; multa polliceri, nihil praestare, iam mundi, iam spurci apparere; cõpuncti nonnulli cõfitentur: paulò post ac si propositum bene vendi edidissent nullum, se in lutum peccatorum pertrahi patiuntur; vel quia occasiones non fugiunt, vel infirmitate aut mobilitate quadã ingenij effracti. Alij evadunt quodammodo insensibiles, nec pietatis iudicium praesferunt; tantum evadere nituntur conscientiae carnificinam mordicantem, sicque instar Sisyphi saxum volvunt, & revolvunt euntes, redeuntesque viam toties. Tam praclarum sanè donum constantiae, infelix miseraque relabentis conditio labefactat. Hanc inquam oratio conciliat, inducitque peccati odium, & confirmat caelesti robore cor hominis, ut Deam, virtutem, honestatemque diligat: vitium verò, dedecus, & omnem immunditiam aversetur, odio habeat, prorsus detestetur atque exterminet.

¶ Illud omnino non omittendum; primas

K

tabulas

tabulas traditas esse Moyfi labore, nullo magna sanè eius consolatione, luminisque celestis, & scientiæ cuiusdam divinæ infusione. At secundæ non ita; labore magno illi steterunt. Excidere, perpolire & Deo scribendis præceptis exhibere nullus est. Ita nobis vni venire solet, vt prima gratia nobis nulla nostra molestia ac labore gratuito detur, sola Deo benignitate: at si ingrati tantum beneficiū negligamus, vel parthā adornare desinamus, & quod grauius est proiciamus, difficilis prioris gratiæ conciliatio, beneficiique recuperatio redditur. Id in Principum amicitia ac benevolentia videmus, qui vbi sua benignitate nos abuti sibi persuaserint; animus idcirco à nobis alienarint, sine magnis precibus, officijque eos rursus demereri difficillimum est. Orationis munus est veniam deprecari, Dei misericordiam implorare, humilitate flectere, arctam amicitiam ferremque perditum redintegrare, beneficium ablata repetere ac recuperare. Denique eadem cere vt pluris apud Deum post culpam firmam quam odiosi, abiectique merito haberi poteramus.

27. 7. His addendum præclarum orationis munus fructusque vberimus. Vt nimirum frequenter tabulas culpa nostra læsas, aut obscuratas, renouemus ac restauremus. Non rardè scædantur maculis asperguntur; *kidum*

Aduntur ad scopulos tētionum, sic vt reparacione indigeant. Quā renovatio quo frequentius fiet, eò puriores stabunt tabulae nostrae. Et sane hoc officium renovationis omitti non debet: si in aliquo lesa obedientiae integritas, si charitas tractis turbata; si mores solutiores; si lingua effrenis, si oculi profani, si spiritus in res externas profusior: omnino renovandus est & fervor, animique collectio repetenda. Hoc praestabit oratio matutina, ac vespertina. Ab ea non recedes priusquam cum Deo transegeris, reconciliatus fueris novum spiritum hauseris, cum ipsum inquam te esse cognoveris, qui eras, cum primum te Dei obsequio consecrasti. Hoc quidem opus, hic labor est. Sed memento te culpa tua a gratia & fervore excidisse, nec mereri reconciliationem, nisi ea praestes, quae fieri desiderat is, cuius benevolentiam contempsisti.

8. Cum autem lapideum animum in virtutis amante viroque constante desideramus: non ita accipiendum est, ut quisquam erga Dominum & eius inspirationes; vel in superiores suos (quos revereri, dicto audire, & benevole quaecumque mandat excipere debet) nec etiam in alios aequales, sese durum, pervicacem, contumacem possit exhibere. Durus is sit & fortis ad vicia expugnanda, ac propulsanda; sit in omnes Dei adversarios, qui legem honoremque eius impetunt atque

K 2

exagitant

VVI
416

Psal. 118 exagitāt inexorabilis. Ita Rex pijsſimus agebat. Iniquos inquit, odio habui & legem tuam dilexi. Iniquitatem odio habui & abominatus sum.

Act. 9. 5. legem autem tuam dilexi. Durum enim est contra ſtimulum calcitrare. Cæteroquin Deus à nobis erga ſeſe, exigit cor carneum, flexibile, benignum, pium. De quo dici poſſit. Inveni virum ſecundum cor meum, qui faciet omnes voluntates meas. Queritur Dominus de iudeis quòd cervicem habeant adamantinam & monitis eius ac beneficijs non flectantur. Et Beatus Stephanus, dura, inquit, cervicem

Acto. 7. incircumciſis cordibus, vos ſemper ſpiritus ſancti reſiſtitis, ſicut patres veſtri, ita & vos. Et Chriſtus

Matt. 23 Dominus. Quoties volui congregare filios tuos ſicut gallina congregat pullos ſuos ſub alas & miſiſti. Hanc diſpoſitionem ſi nos habuerimus

N. 37 in oratione ſequetur fructus ille quem Dominus exprimit, auferam à vobis cor lapideum

Ezechi. 11. 20. & dabo vobis cor carneum, & faciam ut in præceptis meis ambuletis. Cor carneum opponitur lapidei

deo, peruiſaci, duro, impœnitenti. Carneum verò, humanum quid designat, & affectum in Deum ſingularem: Cor nempe, quod amore affectuque feratur in obſequium diuinæ maièſtatis, ipſumque totis complectatur viſceribus; qui ſingularis eſt fructus orationis.

39. **Tract. 46** 9. Requirit denique à nobis Dominus eandem diſpoſitionem in oratione, ut ad eam accedat

damus cum omnimoda resignatione, & cor
 nostrum instar mollis ceræ offeramus; ut de
 eo disponere, illud tractare, subigere, com-
 primere, extendere; in omnem partem ver-
 sare; ad voluntatis suæ nutum fingere, vota
 sua in nobis, omnibus in rebus explere, sine
 ulla resistantia ac tergiversatione valeat.
 Hac dispositio eum fructum adferet oranti,
 ut cum Dominus vnicè perfectionem nostrā
 desideret, si profusissimæ eius largitioni, obi-
 cem non ponamus, sensui nostro plus æquo
 adherentes, infinitis nos muneribus cumu-
 laturus sit, & aucturus incrementa frugum iustitiæ
 & resignationis nostræ.

Copia de
norma.2. Cor. 7.
39.

TEXTVS SEPTIMVS.

*Legem & præcepta.**Alij quoq; fructus orationis.*

IN tabulis quas Moyses accepit, numerus
 imprimis notandus est. Duæ enim erant,
 nec eæ rasæ omnino, & vacuæ traditæ sunt;
 sed in ijs scripta erant quæ Dominus populo
 proponi, mandariq; cupiebat. Nec dubium
 est quin decem præcepta decalogi in ijs esset
 insculpta. In priori quidem; illa, quæ divi-
 num numen concernebant; In altera, quæ
 mortales inter se, ad Deum disponebant. De

K 3

dis